

JONG AAN DE AMSTEL

NIEUWSBLAD OVER DE JEUGDZORG IN DE STADSREGIO AMSTERDAM

KORT

De Stadspoli Bascule: bereikbare specialistische jeugd-ggz

Vanaf 1 juli 2015 heeft de Bascule drie Stadspoli's in Amsterdam. Met deze Stadspoli's maakt de Bascule specialistische jeugd-ggz beter bereikbaar. Naast de behandelcentra van de Bascule in Duivendrecht en Amsterdam Zuidoost (naast het AMC), zijn er nu Stadspoli's in de stadsdelen Nieuw-West, Oost en Noord/IJburg. De Stadspoli's zijn een voortzetting van de Oase. Met ingang van 1 januari 2015 is de basis jeugd-ggz van de Oase overgegaan naar de Ouder- en Kindteams (OKT's). De poliklinische behandelingen van de Oase die onder de specialistische jeugd-GGZ vallen, worden nu voortgezet door Stadspoli's. De Stadspoli's zijn er voor kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar die te maken hebben met ernstige kinder- en jeugdpsychiatrische problemen.

Meer informatie: www.debascule.com

Week van de Pleegzorg

Van 10 tot en met 18 oktober is het weer de 'Week van de Pleegzorg'. In deze week houden pleegzorgaanbieders, waaronder Spirit, uiteenlopende activiteiten. Doel is onder andere het werven van nieuwe pleegouders, bijvoorbeeld met pop-up stores, een wervingstoer met een pleegzorg-bus en een theatervoorstelling. Maar er zijn in deze actieweek ook diverse andere activiteiten, zoals werkbezoeken voor gemeenten. Onder het motto 'Gast aan tafel' kunnen wethouders en ambtenaren mee-eten bij een pleeggezin thuis. Er zijn speciale activiteiten voor binding en behoud van de bestaande pleegouders en er is aandacht voor deskundigheidsbevordering.

Meer informatie: www.spirit.nl en www.weekvandepleegzorg.nl

Intensieve gezinsbegeleiding erkend

De Erkenningscommissie heeft de methodiek Intensieve Ambulante Gezinsbegeleiding (IAG) erkend als Goed onderbouwd. Daarmee wordt de interventie opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJI. Het programma ondersteunt ouders, kind en school van het kind. Het uitgangspunt: gezinnen komen vanuit hun eigen kracht tot oplossingen en de hulpverlener ondersteunt daarbij.

Meer informatie: www.altra.nl

Altra College West verhuisd naar Zuidoost Altra

College West heeft de Louis Couperusstraat 131 verlaten. Het schoolgebouw was oud en kan niet meer bieden wat de leerlingen nodig hebben. Het gebouw wordt gesloopt. De leerlingen hebben een nieuwe plek gevonden bij Altra College Zuidoost. Het mooie nieuwe gebouw aan Kortvoort 60 heeft genoeg ruimte en prachtige faciliteiten om de leerlingen goed onderwijs te bieden. Altra College geeft hier onderwijs op vmbo, mbo 1 en mbo 2 niveau. De leerlingen kunnen hier dus een startkwalificatie behalen.

Het team specialistische jeugd & opvoedhulp van Altra blijft actief in Amsterdam West. Deze hulp is aanvullend op de hulp vanuit het ouder- en kindteam, bedoeld voor complexe problemen waarvoor meer intensieve hulp nodig is. De hulp is in te zetten via het aanmeldteam van Altra.

Meer informatie: www.altra.nl

INHOUD

Woningen voor jongeren uit de jeugdzorg **2**

Jonge moeder leert gezond gezin te vormen **3**

Platform inventariseert ervaringen met nieuw stelsel **4**

THEMA: PESTEN

Pesten beperkt zich al lang niet meer tot de school. Het komt overal voor. Op straat, in leefgroepen, op de stage- of werkplek en vooral op de sociale media. Met dat laatste stopt pesten ook niet meer nadat je de deur van je school of stageplek hebt gesloten. Pesten via de sociale media gaat dag en nacht door. Ondanks dat pesten breder voorkomt dan alleen op scholen, lijkt het onderwijs toch de plek om het pesten aan te pakken. Hiertoe staan scholen achttien erkende programma's ter beschikking. Maar soms neemt het pesten zodanige vormen aan dat ingrijpendere programma's nodig zijn. Op dat moment komt de gespecialiseerde zorg om de hoek kijken.

Lees verder op blz. 5

DOOR: MARTIN GERRITSEN

De Bascule en Arkin over de wachtlijsten jeugd-ggz 'Kortere wachttijden door triage'

GGZ Nederland luidde begin dit jaar de noodklok. Uit de tweede monitor voortgang Jeugdwet 2015 van GGZ Nederland bleek dat de wachtlijsten bij de jeugd-ggz steeds verder op liepen. Soms wel tot een jaar. Onverantwoord, meende GGZ Nederland. Ook bij de Bascule namen de wachtlijsten toe, maar hier wisten de GGZ-Instellingen het tij te keren door een bijzondere vorm van samenwerking. Een gesprek met Muriël Bos, directeur klantrelaties en zorgcontractering bij de Bascule en Ellen Vedel, merkhoudster Arkin Jeugd en Gezin, over de wachtlijsttrialoge die de wachttijd verminderde.

De langere wachtlijsten begin dit jaar waren het gevolg van een aantal factoren, vertelt Bos. "We hadden al een reorganisatie achter de rug, waarbij we afscheid moesten nemen van ruim 120 collega's. Daarbovenop kwamen nog eens de budgetkorting, die we kregen als gevolg van de transitie en er gingen vijftientig van onze GGZ-psychologen naar de Ouder- en Kindteams. Dat ging allemaal ten koste van onze formatie en daarmee dus ook van onze behandelcapaciteit. Vedel vertelt dat Arkin een soortgelijke ontwikkeling doormaakte. Ook daar kromp het personeelsbestand.

Het gevolg was dat de wachtlijsten langer werden. Zo moesten cliënten voor bijna alle afdelingen van de Bascule langer wachten op de eerste intake, maar het zwaarst getroffen was de dagbehandeling en de dag- en nachtbehandeling. Daar nam de lengte van de wachtlijst toe van 16 naar 48 weken. Onaanvaardbaar, zo vonden alle betrokkenen. Het gaat hier immers om zeer kwetsbare kinderen die niet voor niets zijn geïndiceerd voor een klinische opname. Ook de patiëntenorganisatie reageerde verontwaardigd: "We kunnen ons ook niet voorstellen dat als een kind een been breekt, er wordt gezegd: 'Sorry, het gipsbudget is op, kom over drie maanden maar weer terug.'"

Inventariseren

"We zijn in februari voor het eerst met een aantal ggz-instellingen bij elkaar gekomen om de wachtlijstproblematiek te bespreken", vertelt Vedel. Naast de Bascule en Arkin, zaten onder andere ook GGZ inGeest, de Opvoedpoli en De Waag om tafel. Tijdens die bijeenkomst inventariseerden de aanwezigen vooral de problemen en de gemeente maakte duidelijk dat er geen extra geld beschikbaar was. De instellingen moesten zelf met een oplossing komen. "We maakten een analyse waar de problematische wachtlijsten zaten, wat precies de oorzaken waren en wat we gezamenlijk konden doen om de wachtlijsten te verkorten. De grootste problemen zaten, zoals

gezegd, bij de dagbehandeling en de dag- en nachtbehandeling van de Bascule. Daarbij gaat het om jongeren die je lastig kunt overdragen aan andere instellingen omdat de problematiek daarvoor te ernstig is. Bovendien is de Bascule de enige instelling die deze klinische behandeling biedt. We kunnen deze jongeren dus niet bij een andere instelling plaatsen."

Triage

Na een tweede bijeenkomst in mei kwamen de instellingen met een plan voor een wachtlijst-

trialoge of wachtlijsttoetsing. Hierbij keken ze welke instelling een cliënt op de wachtlijst het beste kon helpen. Welke programma's sluiten het beste aan op de problematiek van de cliënt? Dit had drie gevolgen die direct van invloed waren op de lengte van de wachtlijst. Ten eerste namen de instellingen een groep cliënten van de wachtlijst direct in behandeling, zodat deze kinderen en jongeren direct met hun klachten aan het werk konden gaan. Parallel hieraan boden andere instellingen de cliënten van de Bascule, die op de wachtlijst stonden voor een behandeling, alvast hulp ter overbrugging van de wachttijd. Vedel: "Zo wordt de druk op het gezin in ieder geval minder en houden we een vinger aan de pols." Vedel: "Tot slot bleek dat we ook cliënten vanuit de dagbehandeling van de Bascule konden laten uitstromen om hen vanuit Arkin verder te begeleiden. Op die manier creëer je uitstroom, zodat er weer ruimte vrijkomt."

Lees verder op blz. 2

Muriël Bos en Ellen Vedel: "Het gaat hier om zeer kwetsbare kinderen die niet voor niets zijn geïndiceerd voor een klinische opname."

'Jong aan de Amstel' is een gezamenlijke uitgave van vijftien instellingen voor de jeugdzorg, de kinder- en jeugdpsychiatrie, speciaal onderwijs en hulp voor licht verstandelijk beperkten in de Stadsregio Amsterdam: Altra, Arkin, Cordaan Jeugd, De Bascule, GGZ inGeest, HVO-Querido, Jeugdbescherming Regio Amsterdam, Leger des Heils, Lijn5, MOC 't Kabouterhuis, Ons Tweede Thuis, Opvoedpoli, Spirit, De Waag en de William Schrikker Groep. 'Jong aan de Amstel' verschijnt vier keer per jaar. De digitale nieuwsbrief 'Jong Digitaal' verschijnt elf keer per jaar. De artikelen in dit blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs het standpunt van de organisaties. Evenmin kunnen aan de inhoud van dit blad rechten worden ontleend.

Overname van artikelen uit 'Jong aan de Amstel' is alleen toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Hoofredactie Martin Gerritsen/TekstBeeld.Eu, Florence Tonk

Kernredactie Martine van den Horn (Jeugdbescherming Regio Amsterdam), Bertie van der Linden (Altra), Clara Vollaard (De Bascule), Sarah Zagt (Spirit)

Redactie Vacant (Ons Tweede Thuis), Hiske Dibbets (De Waag), Elvira Draijer (William Schrikker Groep), Maria van Lichtenvoorde (Leger des Heils), Leontien Kuip (HVO Querido), Nel Pols (Cordaan Jeugd), Suzan van Dijk (Opvoedpoli), Eveline Wiebes (Arkin), Daphne Wolthuis (Lijn5), Moniek Mulder (MOC 't Kabouterhuis)

Vaste medewerkers Marja Fafiani, Tamara Franke, Anja Geldermans, Brigitte den Hartog, Suzan Hilhorst, Arjan Post, Sake Rijpkema, Adelheid van Rossum, Wim Stevenhagen en Els Wiegant

Redactieadres
Jong aan de Amstel
Postbus 38, 1540 AA Koog aan de Zaan.
e-mail: info@jongaandeamstel.nl
website: www.jongaandeamstel.nl

Ontwerp en DTP Marjolein Lensink

Productie Heijnis Et Schipper Drukkerij bv, Zaandijk

CONTACTGEGEVENS

Altra
Rode Kruisstraat 32, 1025 KN Amsterdam
020 - 555 83 33 • info@altra.nl • www.altra.nl

De Bascule
Academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie
Postbus 303, 1115 ZG Duivendrecht • 020 - 890 19 00
info@debascule.com • www.debascule.com

Cordaan Jeugd
De Ruyterstraat 7, 1013 AA Amsterdam
020-630 62 62 • zorgloket@cordaan.nl • www.cordaan.nl

GGZ inGeest - Jeugd en Jongerenpsychiatrie
Overschiestraat 57, 1062 HN Amsterdam
020 - 788 56 00 • www.ggzingeest.nl

HVO-Querido
Eerste Ringdijkstraat 5, 1097 BC Amsterdam
020 - 561 90 90 • info@hvoquerido.nl • www.hvoquerido.nl

Jellinek Jeugd / Punt P
2e Constantijn Huygensstraat 39, 1054 CP Amsterdam
020 - 590 55 55 • www.jellinek.nl • www.puntp.nl

Jeugdbescherming Regio Amsterdam
Overschiestraat 57, 1062 HN Amsterdam
020 - 3059 359 • info@jbra.nl • www.jbra.nl

Leger des Heils - Goodwillcentra Amsterdam
Rode Kruisstraat 24, 1025 KN Amsterdam
020 - 630 11 11 • gwca@legerdesheils.nl
www.legerdesheils-goodwillcentra.nl

Lijn5
Chris Lebeaustaart 4, 1062 DC Amsterdam
088 - 513 11 28 • info@ln5.nl • www.ln5.nl

MOC 't Kabouterhuis
Amsteldijk 196, 1079 LK Amsterdam • 020 - 644 53 51
info@kabouterhuis.nl • www.kabouterhuis.nl

Ons Tweede Thuis
Vuurdoornstraat 11, 1431 RM Aalsmeer • 0297 - 353 800
info@onstweedethuis.nl • www.onstweedethuis.nl

Opvoedpoli
Houtmankade 332, 1013 RR Amsterdam, 020 - 463 43 82
info@opvoedpoli.nl • www.opvoedpoli.nl

Spirit
Fred. Roeskestraat 73, 1076 EC Amsterdam
020 - 5400 500 • info@spirit.nl • www.spirit.nl

De Waag - Amsterdam
Zeeburgerpad 12-b, 1018 AJ Amsterdam
020 - 462 63 33 • info@dewaagamsterdam.nl
www.dewaagnederland.nl

William Schrikker Groep
Postbus 12685, 1100 AR Amsterdam
088 - 526 00 00 • info@wsg.nu • www.wsg.nu

Vervolg van voorpagina

'Triage brengt wachttijden drastisch terug'

Het resultaat van deze manier van samenwerken mag er zijn. De meeste wachttijden zijn weer genormaliseerd en de wachttijd voor de dag- en nachtbehandeling is teruggebracht naar een half jaar. De Bascule heeft naast de wachtlijstoetsing ook een aantal andere acties ondernomen dat heeft bijgedragen aan deze daling. De vraag is nu hoe duurzaam deze oplossingen zijn. Zeker omdat er op 1 januari 2016 nieuwe bezuinigingen aankomen. "Laten we hopen dat deze minder

fors uitvallen", zegt Bos. Maar de samenwerking van de afgelopen maanden leidde wel tot meer inzicht in elkaars werkwijze. Vedel: "Samen kunnen we verder nadenken over nieuw aanbod dat beter aansluit op de vraag. Niet iedere instelling hoeft te komen met een eigen aanbod, maar dit kunnen we beter op elkaar afstemmen. Een programma dat de een biedt, hoeft de ander niet te bieden." Bos: "We verwachten dat het overdragen van cliënten in de toekomst een stuk makkelijker

zal gaan nu we zo uitgebreid met elkaar besproken hebben wie wat kan bieden. Nu moeten we ervoor zorgen dat de oplossingen duurzaam worden, wat betekent dat we ze moeten inbedden in de organisatie. Daarnaast willen we ervoor zorgen dat de Ouder- en Kindteams beter op de hoogte zijn van ons aanbod, zodat ze een kind of jongere direct kunnen aanmelden bij de juiste instelling voor het juiste programma."

Concurrentie

De huidige samenwerking is opmerkelijk, want de instellingen zijn met de transitie immers ook elkaars concurrenten geworden. De gemeente bepaalt sinds 1 januari 2015 bij welke instelling zij zorg inkoop. En wat ze bij de ene instelling koopt, hoeft ze niet bij de ander in te kopen. Bos en Vedel kijken hier genuanceerder tegenaan. "We waren natuurlijk al lang elkaars concurrenten", zegt Bos. "Een belangrijk deel van ons werk, zoals de zorg voor 18+ jongeren, wordt namelijk gefinancierd door de zorgverzekeraars en die sturen erg op prijs en kwaliteit. Dus voor de zorg die de zorgverzekeraars financieren, concurreerden we al met elkaar. Met ingang van dit jaar kopen de gemeenten de zorg in voor jongeren van 0 tot 18 jaar en zijn we ook daarin elkaars concurrent. Maar de gemeente heeft zich tot taak gesteld om de jeugd-ggz in de regio zo goed mogelijk te regelen en daarbij is het van belang dat instellingen goed samenwerken." De gemeente heeft dit initiatief dan ook zeer gestimuleerd.

DOOR: MARTIN GERRITSEN

Taskforce vindt woningen voor jongeren uit de jeugdzorg

Een eigen huis is een van de belangrijkste zaken voor een jongere. Neem de twintigjarige Samantha die na een lang hulpverlenings-traject nu eindelijk een eigen woning heeft: "Ik heb niet speciaal één ding dat ik het fijnste vind aan dit huis, het is gewoon alles samen, mijn eigen bed, mijn eigen ijskast, mijn eigen voordeur, mijn eigen spiegels, ik houd erg van spiegels. Het zijn allemaal mijn spullen. De vloer heb ik zelf gezet", vertelt ze op de site van HVO-Querido. "Niemand kan hier zomaar naar binnen, ik voel me hier veilig. In het begin vond ik het wel spannend, voor het eerst alleen, maar nu voel ik me hier op mijn gemak."

Dure opvangplek

Jaarlijks stromen 100 tot 120 jongeren uit de Amsterdamse hulpverlening. Het probleem is alleen dat er voor hen onvoldoende huisvesting is. Het gevolg is dat ze een relatief dure opvangplek bezet houden terwijl ze niet meer worden begeleid. Een onwenselijke situatie, zo meenden Spirit, Combiwel, Timon, Leger des Heils, HVO-Querido en de Volksbond. Zij startten daarom in maart van dit jaar met de Taskforce Jongerenhuisvesting. Doel van de Taskforce is om op korte termijn meer plaatsen te realiseren waar jongeren terecht kunnen die zijn uitbehandeld. Ze vonden de gemeente Amsterdam aan hun zijde. De gemeente is er namelijk veel aan gelegen om tot een oplossing te komen, omdat zij sinds de transitie verantwoordelijk is voor de jeugdzorg en er dus alle belang bij heeft dat deze jongeren geen dure opvangplek meer bezet houden.

Aanslaan

Marc Onnen van HVO-Querido meldt deze zomer dat het project aanslaat. "We hebben inmiddels vijftien plekken gerealiseerd voor deze jongeren en daar komen er binnenkort nog veel meer bij. Het gaat daarbij in alle gevallen om maatwerk omdat de Taskforce de huisvesting met verschillende partijen regelt. En de een wil contracten op de ene manier sluiten, de ander op de andere manier."

De woningen die nu vrijkomen bevinden zich over het algemeen in voormalige verzorgings-

huizen of kantoorpanden. Onnen: "Via Camelot hebben we ruimte kunnen regelen in het AH Gerhardhuis, een voormalig verzorgingshuis in Slotermeer. Via de Stichting Tijdelijk Wonen kwam er ruimte in het voormalig Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam. En zo zijn er meer voorbeelden."

"We zoeken wel projecten die bij jongeren passen", gaat Onnen verder. "Zo hebben we een aanbod afgewezen van een partij die met woningen in het hogere segment kwam. Dat sluit niet aan bij onze doelgroep. Die zijn te duur. We zoeken woningen waar jongeren samen wonen met anderen, zodat ze elkaar kunnen coachen."

Noodzaak

Weliswaar zijn vijftien woningen slechts een klein deel van hetgeen nodig is, maar Onnen verwacht dat er veel meer bijkomen. "We zien namelijk dat ook de gemeente inmiddels is doordrongen van de noodzaak om huisvesting te creëren in de stad. Zo is de Amsterdamse wethouder Simone Kukenheim op bezoek geweest bij een van onze projecten en heeft jongerenhuisvesting een belangrijke plaats in de nieuwe huisvestingsnota van de gemeente. Dat wordt ook ingegeven door het feit dat de gemeente 7 miljoen euro wil bezuinigen op de maatschappelijke opvang. Het is dan noodzakelijk dat er wel huisvesting komt."

ILLUSTRATIE: WIM STEVENHAGEN

Jonge moeder leert in gezinshuis een gezond gezin te vormen

"Boos, in het begin was ik vooral boos. Nu ben ik ontzettend blij dat ik hier woon. Het is niet de leukste periode uit mijn leven, maar wel de beste. Hier leer ik om voor mezelf op te komen en goed voor mezelf te zorgen. Zelf nadenken en verantwoordelijkheid nemen. Daardoor kan ik nu goed voor mijn kindje zorgen. Ik zie nu een toekomst, toen ik hier kwam niet."

Dat zegt Tatjana. Ze is achttien, heeft een dochter van vijftien maanden en woont sinds januari in het gezinshuis voor jonge moeders. Binnenkort gaat ze samen met een andere tienermoeder op een eigen etage wonen. "Het was hier erg wennen in het begin. In het gezinshuis zijn regels waar je je aan moet houden en ik had nooit eerder regels gehad. Ik deed gewoon waar ik zin in had. Maar als je een kindje hebt, kan dat niet. En als je als gezin met elkaar woont kan dat ook niet. Je moet rekening houden met elkaar. Daar moest ik aan wennen. Bovendien moet ik niet alleen voor mezelf zorgen, maar ook voor mijn dochtertje. Ik weet nu dat het belangrijk is om rust in je leven te hebben en een doel,

een toekomst. Daarom ga ik weer naar school - ROC Handel en Ondernemen - zodat ik een leuke baan kan vinden. Hier heb ik geleerd dat je moet doorgaan, ook al is het moeilijk, je moet positief blijven."

Streng moeder

Het gezinshuis voor jonge moeders is een veilige en stabiele plek met twee gezinsouders die de moeders ondersteunen. Elke jonge moeder heeft een eigen kamer waar ze met haar kind slaapt, verder is er een gezamenlijke woonkamer en keuken. Gezinshuisouder Xiomara Henrique is als een moeder voor de meiden. "Maar wel een strenge moeder. Ik bied de meiden hulp en begeleiding. Ze moeten leren hun eigen leven te leiden, zelf de juiste keuzes te maken. Ik heb wel eens zin om in te grijpen, maar dat heeft geen zin. Ze moeten het uiteindelijk zelf doen en hier hebben ze de kans om te leren om goed voor hun kindje en zichzelf te zorgen."

Zo gewoon mogelijk

De jonge moeders hebben gedragsproblemen, moeite met het opvoeden van hun kind en soms schulden. In het gezinshuis krijgen ze ondersteuning bij hun problemen en kunnen ze een zo gewoon mogelijk leven leiden. En ze

kunnen weer naar school. "Deze huizen zijn enorm belangrijk. De meiden komen nu in een gezond gezin, ze leven hier in een huiselijke sfeer waar begeleiders continu aanwezig zijn. Zo leren ze hoe ze zelf ook een gezond gezin kunnen vormen. Dat is het begin voor een goede toekomst", zegt Henrique vol passie. "Soms is het lastig dat er steeds andere mensen bij je in huis wonen, maar het mooie is dat je direct resultaat ziet van je inbreng."

SAMENWERKING GEZINSHUIS EN ALTRA

In een gezinshuis voor jonge moeders wonen drie meiden met hun kind bij een gezinshuisouder. De moeders krijgen dagelijkse begeleiding en coaching van de gezinshuisouder en ambulante hulp van een hulpverlener van Altra. Het streven is dat ze er maximaal een jaar wonen. Daarna gaan de moeders meestal naar een kleinschalige woonvorm of zelfstandig wonen met ambulante begeleiding. Een gezinshuis biedt meer stabiliteit en rust, zodat de meiden meer energie overhouden voor het opbouwen van hun leven.

Meer informatie: www.altra.nl/jong-en-zwanger/hoe-helpt-altra-verder/gezinshuis/

FOTO: SAKÉ RIJKEMA

Xiomara Henrique: "Je ziet direct resultaat van je inbreng."

Topzorg verlaat de veiligheid van de behandelkamer

Topzorg is bedoeld voor jongeren tussen de 17 en 24 jaar met een hoog risico op het plegen van vermogensdelicten, zoals gewelddadige straatroof, overvallen en inbraken. De Forensische Polikliniek de Waag ontwikkelde Topzorg om jongeren van de Top600 te kunnen behandelen. Nu wordt deze Top600 uitgebreid naar een Top1000. Aanleiding om de Waag-behandelaars Femke Kuipers en Natascha Königs te vragen naar hun ervaringen met deze behandeling.

"Topzorg is heel intensief", vertelt Kuipers. "We investeren veel in het opbouwen van een relatie met onze cliënten. Wij zien deze jongeren twee keer per week. We spreken ze thuis of op school. Het idee is dat dit soort jongens geen zin heeft in therapie en dat je ze daarom zelf op moet zoeken. Zo proberen we ook aan te sluiten bij hun belevingswereld en ze zo goed mogelijk te steunen bij het veranderen van hun gedrag." "Ik heb eens een jongen uit zijn bed gehaald om ervoor te zorgen dat hij op tijd op school kwam", vertelt Königs. "We verlaten de veiligheid van onze behandelkamer en daarom moeten we creatief zijn", vult Kuipers aan. "Soms komen we bij een cliënt thuis en dan zitten daar vier honden en veel onbekende familieleden; zie dan maar eens een constructief gesprek te voeren."

Reclassering

Cliënten van Topzorg krijgen altijd een behandeling in een justitieel kader. Meestal worden ze verwezen via de reclassering. Het zijn uiteenlopende types met verschillende problemen benadrukken de behandelaars. "Ook hun thuis-situatie is verschillend. Soms hebben ze ouders die graag meewerken, maar het kan ook zijn dat ouders zelf te veel problemen hebben om ze te ondersteunen", legt Königs uit. Kuipers: "Het zijn meestal jongens die moeilijk te benaderen zijn doordat ze hun vertrouwen in hulpverlening zijn kwijtgeraakt."

Positieve toekomst

Om deze jongeren tot verandering te bewegen, proberen de behandelaars ze te motiveren door ze zelf positieve toekomstdoelen te laten opstel-

len. Een doel kan bijvoorbeeld zijn: het hebben van een schuldenvrij leven of het halen van een diploma. Daarnaast staan de doelen van de verwijzers zoals de reclassering natuurlijk voorop: het stoppen van het strafbare gedrag. "Ik ben echt enthousiast over Topzorg", zegt Kuipers. "We hebben nog geen officiële recidivecijfers maar de jongens die in behandeling blijven - en die behandeling duurt gemiddeld een jaar - halen meestal hun doelen. Als je weet hoe lastig deze groep is dan is het al heel wat als een jongen bijvoorbeeld zijn diploma haalt."

Ketenpartners

De behandelaars zijn ook tevreden over de intensieve samenwerking met de ketenpartners. Kuipers daarover: "Buiten ons tweewekelijkse overleg met collega's van de Intensieve Forensische Aanpak (IFA) en het indicatieoverleg voor de Top600 met de GGD in Amsterdam, werken we per cliënt intensief samen met betrokken hulpverlening. Hierdoor komen we sneller tot een oplossing waar we allemaal achter staan."

Meer informatie: www.dewaagnederland.nl
Zoekterm: topzorg

Nieuwe workshop en syllabus over (vecht)scheidingen

We krijgen in de jeugdzorg steeds meer te maken met (vecht)scheidingen. De Jeugdbescherming Akademie heeft nu, speciaal voor professionals die met gezinnen werken waarbij (vecht)scheidingsproblematiek speelt, een nieuwe syllabus en een workshop ontwikkeld. Het doel van de workshop is om de gevolgen van vechtscheidingen te leren kennen en in te grijpen om de onveiligheid voor en van kinderen te stoppen. In de workshop komen zowel theoretische handvatten als praktische gespreksvaardigheden aan bod. In de syllabus 'Kinderen in een (vecht)scheiding' komen vragen aan de orde als: Wat maakt een scheiding zo complex en wat betekent dit voor de kinderen? Hoe kunnen we als jeugdbeschermers deze problematiek benaderen? Wat zegt de wet hierover? Meer informatie: 020-487 82 22 of jeugdbeschermingakademie@jbra.nl

Altra komt met canon jeugdhulp en speciaal onderwijs

Altra heeft een digitale canon gemaakt die de bezoeker meeneemt langs belangrijke gebeurtenissen in de geschiedenis van de jeugdzorg en speciaal onderwijs. De geschiedenis van Altra hangt namelijk nauw samen met de geschiedenis van Nederland. Beide worden beschreven in de Canon en ondersteund door historisch beeldmateriaal en verdiepende artikelen. Te zien is hoe Altra al 130 jaar hulp biedt aan kinderen en hun ouders, aan jonge moeders en hun baby's, aan leerlingen en scholen. Zo richtte Annette Versluys Poelman het eerste opvanghuis op waar ongehuwd moederschap niet als zondig werd gezien. Ongehuwd moederschap moesten gesteund worden vond zij, niet moreel veroordeeld. Zo geloofde Elisabeth Boddaert niet in repressieve maatregelen zoals tuchtscholen, maar zette in op warme, preventieve begeleiding om naar criminaliteit afglijdende kinderen te helpen. Het kwade overwinnen door het goede. Met de oprichting van het eerste Boddaerthuis in Amsterdam (1903) werd het fundament gelegd voor Altra's latere daghulp en ambulante hulp. Zo streefde Wilhelmina Bladergroen voor kinderen die vastliepen op school. In 1941 begon zij in haar eigen appartement een klasje met enkele kinderen, die les kregen van een onderwijzeres en die door haar werden begeleid bij hun leerproblemen. Hiermee was ze de wegbereider van het LOM-onderwijs in Nederland.

Zie: www.altracanon.nl

Plaats op dagbehandeling Kameleon

De dagbehandelingsgroep Kameleon van de Bascule heeft nog plaats voor kinderen met een verstandelijke beperking en psychiatrische problematiek. Kameleon is een dagbehandelingsgroep speciaal voor kinderen van zes tot twaalf jaar met een verstandelijke beperking en psychiatrische problematiek (of een vermoeden daarvan). Om van de behandeling te kunnen profiteren is een IQ van 65 tot 80/85 vereist. Kameleon biedt de kinderen op maandag en dinsdag van 08.45 - 14.45 uur groepsbehandeling, op de overige dagen worden afspraken in de thuissituatie gepland met ouders voor de oudertraining. Eveneens wordt er schoolmediatie aangeboden. Kameleon is met name bedoeld voor kinderen waarbij een poliklinisch aanbod te weinig effect heeft gehad. Voor meer informatie en aanmelding van cliënten kunt u contact opnemen met het Centraal Aanmeld- en Informatiepunt van de Bascule: 020 - 890 19 01, cai@debascule.com.

Symposium Kinderen en jongeren met diverse culturele achtergronden

Op vrijdag 30 oktober 2015 houdt het VUmc, afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie, een symposium ter gelegenheid van het verschijnen van het proefschrift van Marcia Adriaanse (onderzoeker bij VUmc/de Bascule): 'Mental health in ethnic minority youth: prevalence, risk and protective factor and identification'. Het symposium is bedoeld om onderwijsgeveenden, hulpverleners, beleidsmakers en politici te informeren over de huidige stand van kennis omtrent de ontwikkeling van kinderen en adolescenten met diverse culturele achtergronden: wat kenmerkt hun problemen op school en waar dient de hulpverlening rekening mee te houden.

Meer informatie: www.aanmelder.nl/kinderenenjongeren

Amsterdamse workshops in de Week tegen de Kindermishandeling

In de 'Week tegen de Kindermishandeling' (16 tot en met 21 november 2015) houdt de Jeugdbescherming Akademie elke dag een gratis te volgen workshop waarin deze je echt tools aanreikt voor in je werk. Doelgroep: professionals, van docenten tot aan hulpverleners. Vanaf oktober vind je meer informatie hierover op www.jbra.nl en kun je je opgeven. Let op: er is een beperkt aantal plaatsen.

Nieuwe training beroepsethiek en tuchtrecht

Sinds 1 januari 2014 zijn alle jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers verplicht geregistreerd bij het register Stichting Kwaliteitskader Jeugd. Hierdoor hebben alle professionals zich verbonden aan een beroepscode. Jeugdzorgwerkers maken met registratie in het beroepsregister hun vakbekwaamheid aantoonbaar, en door verplichte bij- en nascholingen ontstaat permanente educatie. Met deze wettelijke kaders is de jeugdzorgwerker beter toegerust om de beroepsuitoefening naar een hoger en professioneler plan te tillen. Ook bestaat er sinds 1 januari 2015 tuchtrechtspraak in de jeugdzorg. Medewerkers zijn verplicht voor hun herregistratie een basiscursus beroepsethiek te volgen. Deze cursus betreft een basiscursus waarin jeugdzorgwerkers getraind en geïnformeerd worden over de beroepscode, professionele autonomie en tuchtrecht. Ook zal aandacht worden besteed aan beroepsethische vragen en dilemma's. Cursisten krijgen informatie ter naslag mee. De cursus duurt drie uur. Maximale groepsgrootte is vijftien personen. Bijna alle trainingen van de Jeugdbescherming Akademie zijn geaccrediteerd. De trainingen kunnen afgestemd worden op de doelgroep. Voor 1 februari 2016 kunt u met het FCB 75% subsidie krijgen.

Meer informatie: 020-487 82 22 of jeugdbeschermingakademie@jbra.nl

THEMANUMMERS

'Jong aan de Amstel' behandelt elk nummer een thema. Hierin belicht het blad een onderwerp vanuit verschillende hoeken en geeft daarbij een overzicht van het hulpaanbod van de jeugdzorg op dit terrein. De afgelopen vijf jaar kwamen de volgende thema's aan bod:

2010/1 Licht verstandelijk beperkten	maart 2010
2010/2 Passend basisonderwijs	juni 2010
2010/3 Jeugdzorg in een strafrechtelijk kader	oktober 2010
2010/4 Opvoedondersteuning	december 2010
2011/1 Alcohol en drugs	maart 2011
2011/2 Vrije tijd, sport en cultuur	juni 2011
2011/3 Multiprobleemgezinnen	oktober 2011
2011/4 Seksueel misbruik	december 2011
2012/1 Samenwerken met ouders	maart 2012
2012/2 Passend onderwijs	juni 2012
2012/3 Netwerkondersteuning	oktober 2012
2012/T Transitie	november 2012
2012/4 18-plus	december 2012
2013/1 Digitale hulpverlening	maart 2013
2013/2 Autisme	juni 2013
2013/3 Voeding	oktober 2013
2013/4 Jeugdzorg en volwassenen-ggz	december 2013
2014/1 Vechtscheidingen	maart 2014
2014/2 Top600	juni 2014
2014/3 Eigen kracht en sociaal netwerk	oktober 2014
2014/4 Passend Onderwijs	december 2014
2015/1 Participatie	maart 2015
2015/2 Overgang naar volwassenenhulp	juni 2015

Oude nummers van 'Jong aan de Amstel' zijn op te vragen via: info@jongaandeamstel.nl. Alle nummers zijn als pdf te downloaden via www.jongaandeamstel.nl, ook de nummers die voor 2010 zijn verschenen.

Laatste vangnet voor leerlingen met zeer zware problematiek

Sinds de invoering van het passend onderwijs krijgen zo veel mogelijk leerlingen les op een reguliere basisschool. Toch neemt de instroom van leerlingen bij de PI-scholen niet af. "Als er iets ernstigs met een kind aan de hand is, is er toch specialistische begeleiding nodig."

"Als andere hulp en begeleiding niet werkt, komen leerlingen bij ons terecht", zegt René Hendriks, directeur van de PI-scholen van de Bascule. "Op onze scholen komen niet de leerlingen met leerproblemen, maar met ernstige psychiatrische problematiek. Dan moet je denken aan kinderen met een stoornis in het autistisch spectrum, met hechtingsproblemen of die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik." "Vaak is er sprake van een combinatie van gedrags-, leer- en ontwikkelingsproblemen en problemen in de thuissituatie", vult Nell Hermans, directeur van de prof. Waterinkschool, aan. De Bascule heeft zes PI-scholen in Amsterdam en omstreken.

Te laat

Sinds de invoering van passend onderwijs is de instroom niet afgenomen. Wel krijgen de PI-scholen de leerlingen op een later moment in het jaar binnen. Hendriks: "Scholen proberen het terecht langer zelf op te lossen. Daarin schuilt ook een gevaar: dat leerlingen te laat de juiste hulp krijgen." Na aanmelding kijkt een commissie bestaande uit een orthopedagoge,

intern begeleider, directeur en psycholoog of het kind inderdaad op een PI-school op zijn plaats is. Hermans: "Dat is belangrijk, want het is hoe dan ook belastend voor een kind om naar een school voor speciaal onderwijs te gaan. Vervolgens kijken we wat het kind nodig heeft en driemaal per jaar kijken we of het kind bij ons nog op de goede plek zit." Want ook dat is een verandering ten opzichte van het oude systeem: kinderen komen hier tijdelijk, de 'openeindregelingen' bestaan niet meer.

Dubbel gevoel

Hermans heeft er een dubbel gevoel over: "De zorg- en behandeltrajecten zijn korter geworden. Inderdaad is het soms effectiever om een einddatum te hebben waar je naartoe werkt. Maar soms gaan kinderen al terug naar het regulier onderwijs, terwijl slechts een deel van het probleem is opgelost. In een aantal gevallen is het traject echt te kort. Het gevaar is dat het nieuw aangeleerde gedrag dan weer verdwijnt." Hendriks: "Juist als PI-school kan je de behandeling als het ware wat verlengen,

het PI-schooltraject werkt mee aan het succes van de behandeling. En zo snel mogelijk kan een leerling dan weer terugkeren naar een lichtere setting. Vooral voor kinderen met een stoornis in het autistisch spectrum is een langer traject beter. En bij sommige kinderen duurt het gewoon lang voordat je een diagnose kunt stellen."

Kinderziektes

In de wetgeving rondom passend onderwijs was het PI-onderwijs niet altijd duidelijk in beeld. Maar we zien dat dit bij de samenwerkingsverbanden en gemeenten juist wel het geval is. Hendriks: "We zien dat door de transitie de betrokkenheid van gemeenten bij het speciaal onderwijs toeneemt. Dat is positief. Wel hebben we last van onduidelijkheid over wie wat financiert. Maar misschien moeten we dit zien als kinderziektes. Het nieuwe systeem staat immers pas kort in de steigers." "En we gaan maar over een kleine groep kinderen", zegt Hermans. "Maar we zijn keihard nodig voor kinderen met zeer zware problematiek. Aan de andere kant: we moeten ook klein blijven. Anders verliezen onze scholen hun specifieke karakter."

Meer informatie: www.professor-waterinkschool.nl en www.depionier.info

Jeugdplatform inventariseert ervaringen met nieuw stelsel jeugdzorg

Lorenzo Blijd en Kati Varkevisser werken als belangenbehartigers bij het Jeugdplatform Amsterdam. Zij zijn ervaringsdeskundigen die verhalen ophalen bij cliënten van de jeugdhulp en hun ouders. Het Jeugdplatform vertaalt die verhalen vervolgens in adviezen voor de gemeente. Maar wat houdt hun werk nu concreet in?

"Een jongere vertelt zijn verhaal eerder aan iemand die zelf het een en ander heeft meegemaakt", zegt Lorenzo. "Een professional moet natuurlijk wel hoe hij of zij met jongeren moet omgaan, maar de jongere zal altijd blijven denken: 'Wat wil de hulpverlener nu van mij? en 'Krijg ik geen problemen als ik eerlijk ben?'" Lorenzo weet waar hij over praat. Hij heeft zelf een uitgebreid verleden in de jeugdzorg. Hij doorliep verschillende cursussen voor agressieregulatie en kwam meerdere malen in aanraking met de politie. "Maar ik ben nooit veroordeeld. Daarvoor was ik net te slim", lacht hij. Kati is al twaalf jaar mantelzorgster van twee kinderen met autisme, van wie er een net achttien is geworden. Uit eigen ervaring weet ze dus alles over de problematische overgang van de jeugdzorg en passend onderwijs naar de WMO.

Buurthuis

De verhalen halen Lorenzo en Kati bij de jongeren en ouders zelf op. Kati bezoekt ouderavonden, onder andere op scholen, in buurtcentra en bij Ouder- en Kindteams. Op die manier hoort ze waar ouders in de praktijk tegenaan lopen. Lorenzo bezoekt leefgroepen, maar ook buurthuizen. Zeker die in Zuidoost waar een belangrijk deel van de bezoekers een relatie met jeugdzorg heeft. "Ik doe dan gewoon mee met de activiteiten", vertelt hij. "Pas na een tijdje vertel ik dat ik voor het Jeugdplatform werk en vraag ik of ze ook iets te vertellen hebben. Dat werkt heel goed zo, want het vertrouwen heb ik dan al."

Nieuwe stelsel

Opvallend noemen Kati en Lorenzo het dat vrijwel niemand kritiek heeft op het nieuwe stelsel. "Als ze begrijpen hoe het in elkaar zit, dan vinden ze het wel goed bedacht", zegt Kati. "Het probleem is alleen dat ze niet altijd de juiste weg weten. De ouder- en kindadviseur op de basisschool weet ouders nog wel te vinden, maar dat geldt niet voor de ouder- en kindadviseur in het voortgezet onderwijs. En wat veel mensen ook niet weten is dat de ouder- en kindadviseur onafhankelijk van de school werkt. Als je iets aan de ouder- en kindadviseur wil vertellen zonder dat deze de school inlicht, dan is dat mogelijk."

WMO

Ondanks dat ouders en cliënten geen kritiek hebben op de opzet van het nieuwe systeem, wil dat nog niet zeggen dat alles op rolletjes loopt. Vooral de overstap van de jeugdzorg naar de

WMO en alles wat daarbij komt kijken, wordt als een probleem ervaren. Lorenzo: "Je ziet dat jongeren ineens in de schulden komen omdat ze bijvoorbeeld hun ziektekostenverzekering zelf moeten betalen." Een ander probleem is de privacy. Kati: "Dat is nu niet duidelijk geregeld, waardoor de ene hulpverlener vaak niet over de noodzakelijke gegevens van de ander beschikt. Dat moet werkbaarder worden, zodat mensen sneller de juiste hulp krijgen."

Het Jeugdplatform is een onafhankelijk platform dat bestaat uit Amsterdamse jongeren en ouders. Zij adviseren de gemeente - gevraagd en ongevraagd - over zorg voor de jeugd en passend onderwijs. Bij het Jeugdplatform Amsterdam werken drie ervaringsdeskundigen. Naast Lorenzo en Kati is dat Jeslin Heinze. Je kunt ze mailen, appen of natuurlijk bellen. Hun telefoonnummers zijn te vinden op www.jeugdplatformamsterdam.nl

Kati Varkevisser en Lorenzo Blijd: "Een jongere vertelt zijn verhaal eerder aan iemand die zelf het een en ander heeft meegemaakt."

Het komt overal voor

Pesten is de onschuld al een tijdje voorbij. Zeker na de zelfmoord van Tim Ribberink in 2012 zijn we ons ervan bewust dat pesten zeer ernstige gevolgen kan hebben. Staatssecretaris Dekker stelde daarom scholen verplicht te werken met een erkend pestprogramma. Het probleem is alleen dat pesten zich al lang niet meer tot de school beperkt. Het komt overal voor. Op straat, in leefgroepen, op de stage- of werkplek en vooral op de sociale media. Met dat laatste stopt pesten ook niet meer nadat je de deur van je school of stageplek hebt gesloten. Pesten via de sociale media gaat dag en nacht door. Met alle gevolgen van dien. Ondanks dat pesten breder voorkomt dan alleen op scholen, lijkt het onderwijs toch de plek om het pesten aan te pakken. Hiertoe staan scholen achttien erkende pestprogramma's ter beschikking (zie: www.nji.nl/Pesten-Praktijk-Erkende-interventies). Maar soms neemt het pesten zodanige vormen aan dat ingrijpender programma's nodig zijn. Op dat moment komt de gespecialiseerde zorg om de hoek kijken. Zij beschikken over programma's voor ouders, slachtoffers en anderen die verder gaan dan de reguliere pestprogramma's. Bovendien kunnen zij slachtoffers van het pesten bijstaan op het moment dat de impact van het pesten hen teveel wordt. Wat dat betreft heeft de dood van Tim Ribberink ons allemaal wakker geschud.

DOOR: FLORENCE TONK

Hoogleraar sociologie René Veenstra

'Een goede methode om pesten aan te pakken kijkt vooruit'

De Groningse hoogleraar sociologie René Veenstra onderzoekt met zijn team pesten onder kinderen en jongeren. Volgens hem is het onderwijs de plek om pesten tegen te gaan, onder andere door de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen en het klimaat in de klas te monitoren. En met bewezen effectieve programma's.

Wat is pesten? René Veenstra: "De Zweedse onderzoeker Olweus ontwikkelde een definitie die nog steeds wordt gehanteerd: pesten gebeurt met opzet, herhaaldelijk en er is sprake van een machtsverschil omdat de ouders fysiek of psychologisch sterker zijn." Toch zijn er veel onduidelijke situaties, aldus de hoogleraar. "Slachtoffers kunnen soms het gevoel hebben gepest te worden terwijl de dader roept: het was een geintje." Met die onduidelijkheden moet je rekening houden bij de aanpak van pesten, aldus Veenstra. "Een goede methode om pesten aan te pakken kijkt vooruit. Als je terug gaat kijken naar wat er heeft plaatsgevonden, moet je als een onderzoeker uitzoeken wat er precies is gebeurd. Dat werkt vaak averechts."

Onderwijs

De belangrijkste arena voor pesten is het onderwijs. Daarom werkt de hoogleraar bij zijn onderzoek samen met 200 Nederlandse scholen. Veenstra: "In Nederland weten we precies hoe een kind er voorstaat op gebied van rekenen of taal maar we moeten ook in kaart brengen hoe leerlingen er sociaal en emotioneel voorstaan. Aan de Rijksuniversiteit Groningen werken we aan vragenlijsten voor scholen om deze ontwikkeling van kinderen bij te houden. De vragenlijst geeft de leraar inzicht in relaties tussen leerlingen."

Verliezers

Over de gevolgen van pesten is Veenstra duidelijk: "Bij pesten zijn er alleen maar verliezers. Slachtoffers zijn als volwassene vaker angstig, depressief en eenzaam. Daders leren zichzelf gedrag aan dat later als ongewenst wordt gezien. Ze kunnen bijvoorbeeld bij hun partner doorgaan met pestgedrag, ze kunnen cynisch en gemeen blijven, soms ook gewelddadiger. Fins onderzoek zag bij ouders meer alcoholmisbruik en zelfs dat ze vaker in de gevangenis terechtkomen. Pestgedrag is dus ook niet zo voordelig voor de dader. Op korte termijn maakt het een leerling misschien populair maar op langere termijn is hij of zij niet geliefd. En kinderen uit klassen waarin veel gepest wordt zijn ook angstiger om zelf slachtoffer te worden."

Anders zijn

"Het gaat er uiteindelijk om dat kinderen het fijn hebben op school", zegt Veenstra. "De klas moet zo veilig zijn dat leerlingen ook de kinderen die anders zijn erbij weten te houden. Als een kind bijvoorbeeld heel druk is vanwege ADHD, dan moeten de andere kinderen weten: hij is anders, daar kunnen we rekening mee houden." De hoogleraar wijst op programma's om pesten te voorkomen en verhelpen. Zelf werkt hij met KiVa, een Fins programma dat hij naar Nederland haalde en waar hij veel onderzoek

naar deed. Er zijn meer programma's die onlangs op effectiviteit werden beoordeeld door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), waaronder de Kanjertraining en Zippy's Vrienden. Het NJI onderzocht deze programma's

in opdracht van staatssecretaris van onderwijs Sander Dekkers, die in 2013 scholen verplichtte pesten aan te pakken. Veenstra is blij met het maatschappelijke bewustzijn rondom pesten en de beschikbaarheid van al die programma's. "Die programma's zijn er overigens nog niet voor het voortgezet onderwijs. Dat is echt een lacune," aldus Veenstra. Het aanbod voor het basisonderwijs vindt hij een geweldige steun voor leraren: "Leraren

kunnen het verschil maken voor wat het klimaat is in de klas. Ook als er dingen gebeuren in het weekend of op internet. Als het pesten plaatsvindt op internet, kennen de slachtoffers en ouders elkaar meestal van school." Ook voor de schoolprestaties is het van belang dat iedereen een fijne schooltijd heeft: "Want als er een slecht klimaat is in de klas kunnen leerlingen minder goed leren."

René Veenstra: "Een goede methode om pesten aan te pakken kijkt vooruit."

'Zorg dat alle ouders het probleem serieus nemen'

Ongeloof en soms ontkenning. Dat zijn vaak de eerste reacties van ouders wanneer ze horen dat hun kind anderen pest. "Zoiets doet mijn kind niet." Of: "Het valt allemaal wel mee." Of nog erger: "Het slachtoffer maakt het er zelf naar." Hoe betrek je nu ouders bij de oplossing?

"Het probleem is dat alle ouders verantwoordelijk zouden moeten zijn voor de veiligheid van iedere klasgenoot, maar dat sommige ouders alleen het belang van hun eigen kind op het oog hebben en dit ook van de leerkracht/mentor eisen", stelt psycholoog Bob van der Meer op zijn website. Daarom is het van belang om in het geval van pesten er een gemeenschappelijk probleem van te maken. Het is niet het probleem van

de pester of van de gepeste, maar van alle leerlingen, docenten en ouders. Iedereen is immers gebaat bij een gezonde leeromgeving. Van der Meer: "Pas wanneer ook alle ouders het probleem serieus nemen, kan er iets aan gedaan worden." Met die insteek moeten docenten of hulpverleners de ouders van de 'pester' benaderen, meent de psycholoog. Maak het pesten tot een gezamenlijk probleem en kijk vervolgens hoe je

vanuit die gezamenlijkheid tot een oplossing kan komen, meent Van der Meer. "Geen enkele ouder vindt het prettig dat het eigen kind van iets beschuldigd wordt. Een advies aan deze ouders is het niet als een beschuldiging op te vatten en er op dezelfde manier mee om te gaan als met kritiek: als het waar is, moet ik er iets aan doen; als het niet waar is, dan leg ik het naast mij neer."

Oorzaak

Een leerkracht of hulpverlener moet vervolgens samen met de ouder(s) proberen te achterhalen wat de oorzaak is van het pestgedrag. Dat is niet altijd makkelijk omdat ouders vaak niet weten wat hun kind precies doet en

het kind zich niet altijd bewust is van het pestgedrag. Van der Meer: "Vragen die je als ouder in dit verband kan stellen zijn: Voelt mijn zoon/dochter zich veilig op school? Voelt het kind zich veilig thuis? Pest het uit stoerheid, uit gewoonte of omdat het denkt dat het hoort? Pest het omdat het bij de groep wil horen? Heeft het te weinig echte aandacht gekregen of geeft het personeel het slechte voorbeeld? Pest het omdat volwassenen in zijn omgeving een slecht voorbeeld geven? Komt het omdat de sfeer in de klas of groep ziek is, omdat het onder grote druk moet presteren of omdat het het voorbeeldgedrag van gewelddadige tv-programma's volgt?"

Straffen van de 'pester' heeft geen zin. Daar zijn alle deskundigen het wel over eens. Maar wat kunnen ouders dan wel doen? Van der Meer noemt een aantal mogelijkheden, zoals het kind gevoelig maken van hetgeen hij of zij anderen aandoet, het kind corrigeren in geval van agressie en aandacht te besteden aan het kind. Het is belangrijk dat hierbij contact wordt gehouden met school, want zoals Van der Meer al eerder stelde; "Het is een gezamenlijk probleem van leerlingen, leerkrachten en ouders."

Meer informatie: www.pestening.net

DOOR: ELS WIEGANT

Cyberpesten: je doet het in een handomdraai

Ping. Een foto van Miss Piggy, met het hoofd van dat dikke meisje uit groep 8 erin gemonteerd. Lachen! Ff in de groeps-app zetten. Druk op 'stuur' en klaar. Cyberpesten doe je in een handomdraai.

Pesten via de sociale media is simpeler dan pesten 'in real life'. Een rotopmerking, een gênante foto,

een bedreiging; ze zijn zó gepost en zó rondgestuurd, soms anoniem. Online pestgedrag is vaak: (foute) grappen maken, die door de ontvanger niet als grappig worden ervaren. "De grens is niet zo duidelijk. Een kind lacht om een foto, maar voor de betrokkene is het helemaal niet leuk. Iemand plaatst een nare opmerking op Facebook, een ander denkt: 'ik zeg er ook iets van' en voor je het weet, wordt het ontzettend kwetsend",

vertelt Bonnie Schaafsma. Bonnie is educatiemedewerker bij Spirit! en geeft samen met drie collega's de (nieuwe) training WhatsApp. Daarmee worden leerlingen van de basisschool of het voortgezet onderwijs (en hun ouders) bewust gemaakt van (de gevolgen van) sociale media, waaronder cyberpesten.

24/7

Cyberpesten kost weliswaar weinig moeite, maar de gevolgen

voor de ontvanger kunnen groot zijn. Zelfmoord is gelukkig een zeldzaamheid, maar gebrek aan zelfvertrouwen, depressieve gevoelens, concentratieproblemen of slechte schoolprestaties niet. "En cyberpesten komt vaak voor. De kinderen herkennen het meteen", merkte Bonnie tijdens de eerste WhatsApp-trainingen. Net als de grens tussen grappen maken en pesten is ook de lijn tussen dader en slachtoffer bij cyberpesten vaag.

Bonnie: "Kinderen zijn vaak allebei. Een slachtoffer kan van zich afbijten door zelf ook maar te gaan pesten." In tegenstelling tot pesten in real life houdt cyberpesten nooit op. Word je op school gepest, dan stopt dat als je naar huis gaat. Maar veel jongeren zijn 24/7 aan hun mobieltje gekluisterd en dus ook 24/7 aan de digitale pesterijen blootgesteld. Bonnie: "En wat eenmaal op internet staat, gaat er niet meer af." Bij cyberpesten merk je als pester bovendien niet wat het pesten met je 'slachtoffer' doet. Bonnie: "Als je een foto hebt doorgestuurd, leg je je mobieltje opzij en ben jij het vergeten. Je ziet niet wat je aanricht." Daar komt bij dat je met cyberpesten een groot publiek kunt bereiken; het hele 'wereldwijde web' als je wilt. Over al die gevolgen praten leerlingen met elkaar tijdens de training. Zo discussiëren ze aan de hand van foto's en filmpjes over wat ze wel en niet zouden plaatsen en waarom. Bonnie: "Wij zeggen niet wat ze moeten doen, het opgeheven vingertje helpt niet. We laten ze elkaar tips geven. Dat werkt beter."

WhatsApp van Spirit! (in samenwerking met Qpido) gaat over sociale-mediastress, profilering op sociale media, sexting en cyberpesten. De training omvat drie bijeenkomsten in de klas. De vierde (optioneel en ook apart te boeken) is een ouderavond, waar ouders informatie en tips krijgen. Meer informatie: b.schaafsma@spirit.nl

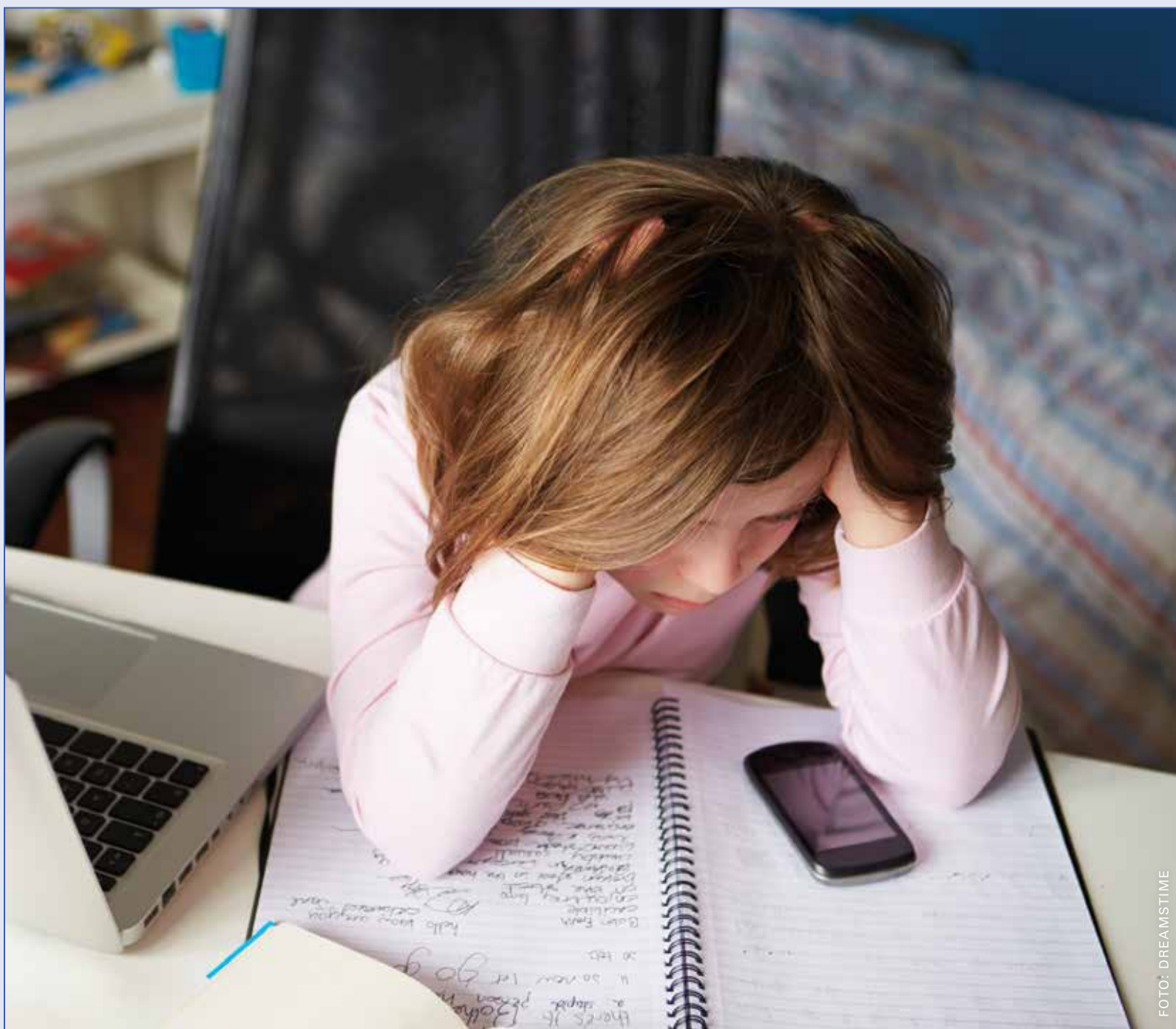

FOTO: DREAMSTIME

HANDIGE SITES

Op internet is veel informatie over cyberpesten te vinden. Een goede en betrouwbare bron is: mijnkindonline.nl, de site van het Kenniscentrum voor jeugd en media. Daar is ook een (gratis) brochure te downloaden over cyberpesten.

Voor sexting en grooming, die overlap met cyberpesten hebben, zijn qpido.nl en helpwanted.nl handige sites. Op helpwanted.nl kunnen jongeren ook een app downloaden, waarmee ze online seksueel misbruik kunnen melden.

DOOR: FLORENCE TONK

'Pesten kan ernstige traumaklachten veroorzaken'

"Veel mensen denken bij trauma niet aan pesten, maar eerder aan iets als een auto-ongeluk", vertelt Nathalie Schlattmann. Ramón Lindauer: "Toch kan pesten ernstige traumaklachten veroorzaken, ook omdat het vaak chronisch is dus over een langere periode plaatsvindt." Kinder- en jeugdpsychiater Lindauer en klinisch psycholoog Schlattmann zijn verbonden aan het Centrum voor Trauma en Gezin van de Bascule. Zij behandelen kinderen met traumaklachten.

De kinderpsychiater wijst op de gevaren van internet en sociale media, waar pesten grote gevolgen kan hebben, met een groot publiek. "Vooral bij adolescenten vraag ik altijd naar negatieve ervaringen op internet." De kinderen die bij de Bascule behandeld worden voor traumaklachten hebben overigens voor het overgrote deel meer problemen. Sommigen zijn mishandeld en verblijven in een pleeggezin, anderen hebben een eetstoornis, ADHD, autisme of andere psychische klachten. Dit complex aan problemen maakt kinderen eerder tot slachtoffer van pesten. Schlattmann: "Kinderen uit een kwetsbaar systeem kunnen minder weerbaar zijn. Zelfs leraren kunnen bijdragen aan pestgedrag door leerlingen uit te zonderen, bijvoorbeeld omdat ze altijd te laat komen."

Schaamte

Schlattmann en Lindauer maken zich sterk dat alle therapeuten en hulpverleners bij een intake ook vragen naar pesten, zowel 'live' op scholen als op internet. "Veel kinderen die gepest worden schamen zich en durven er thuis niet over te praten", aldus Lindauer. Vaak komen kinderen met andere problematiek binnen, maar blijkt pesten de oorzaak. Schlattmann vertelt over twee cliënten met een eetstoornis waar uiteindelijk pesten aan ten grondslag lag. Signalen van een trauma zijn onder meer depressieve klachten, maar ook

prikkelbare symptomen, zoals snel boos worden, voortdurend waakzaam en alert zijn, slecht slapen, slecht kunnen concentreren en angstklachten.

Traumaboek

Het Centrum voor Trauma en Gezin werkt met twee bewezen effectieve therapieën: EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) en traumagerichte cognitieve gedragstherapie. Bij EMDR focust de cliënt op het meest negatieve beeld van het

trauma en laat de therapeut de cliënt oogbewegingen maken van links naar rechts. Dit kan ook met links-rechts aanraken op de handen of knieën. Tijdens traumagerichte cognitieve gedragstherapie leren kinderen onder meer hun trauma verwerken door erover te schrijven. Lindauer: "Ik heb een jongen van tien in behandeling die in acht sessies 'een traumaboek' schreef over zijn ervaringen. Hij kan inmiddels over het pesten praten zonder onrustig en angstig te worden.

Zijn vader vertelde: 'Ik heb een ander kind in huis.' Traumaklachten door pesten moeten behandeld worden. Gebeurt dat niet, dan kunnen kinderen een depressie ontwikkelen maar ook andere stoornissen en soms zijn er suïcidale neigingen. Deze psychische problemen kunnen gevolgen hebben voor hun latere leven."

Klachten

Waar op te letten? Schlattmann: "Let op als een kind echt niet meer naar

school wil en lichamelijke klachten aangeeft als hoofdpijn en buikpijn." Lindauer: "Wij zien soms dat de klachten ernstig zijn maar dat er in eerste instantie te milde hulp wordt ingezet terwijl er zeer effectieve behandelingen zijn. Ik adviseer minstens een telefoontje naar de jeugd-ggz."

De Bascule heeft een telefonisch traumaspreekuur, maandag t/m donderdag van 13.00-14.00 uur: 020-890 10 00.

Ramón Lindauer en Nathalie Schlattmann: "Veel kinderen die gepest worden schamen zich en durven er thuis niet over te praten."

DOOR: ELS WIEGANT

'Betrek ook de omstanders'

Als ongeveer 1 op de 10 leerlingen op de basisschool en 1 op de 14 op het voortgezet onderwijs wordt gepest, dan komt pesten natuurlijk ook voor op leef- en behandelgroepen. Hoe gaan ze er daar mee om? Op de naschoolse dagbehandeling van de Goodwill Centra Amsterdam van het Leger des Heils hebben ze onderzocht dat een gestructureerde pestaanpak werkt. Belangrijk: betrek ook de 'omstanders'!

Op de behandelgroepen voor 18-plussers, waar orthopedagoge Jacqueline Antuma werkt, komt het klassieke pesten nauwelijks voor, zegt ze. "Het is bij ons meer: buitensluiten en roddelen, vooral onder meiden." Hoe de groepsleiding reageert, verschilt per situatie. "Als iemand erg gemeen doet tegen een ander, dan zet je die twee bij elkaar en ga je in op wat er is gebeurd. Maar soms laat je dat

buiten beschouwing en houd je het algemeen: hoe kunnen we zorgen dat we hier prettig met elkaar omgaan. Is het pesten een groepsproces, dan stel je het aan de orde in het wekelijkse groeps gesprek." Alle bewoners krijgen in de loop der tijd een weerbaarheidstraining. Is er sprake van een pestsituatie, dan kan dat hét moment zijn om pester en gepeste te laten deelnemen. "Als

de groepsleiding ze daarna aan het geleerde blijft herinneren, hebben jongeren daar baat bij", merkt Jacqueline.

Klap

Collega-orthopedagoge Annika Louwe werkt op de naschoolse dagbehandeling van een 12plus- en een 12min-groep. Enige tijd geleden werd een 7-jarig jongetje door zijn vader van de groep gehaald (mede) omdat hij werd gepest. "Dat voelt als een klap, want je probeert er juist alles aan te doen om de kinderen een veilig gevoel te geven." Hoewel pesten in het algemeen de aandacht al had, was het incident aanleiding om een nieuwe aanpak te ontwikkelen. Samen met groeps- en teamleiding werd een visie opgesteld

die bestaat uit elementen van de Finse KiVa-methode en de Non-Violent Resistance-methode (NVR) uit Israël. De aanpak houdt in dat consequent niet wordt getolereerd. Annika: "De basisregels zijn simpel en bondig: 'Wij schoppen, slaan en schelden niet.' Met bijna het hele team zijn we op de groep geweest om dat te bespreken. Worden de regels overtreden, dan hebben we direct een gesprek met de pester, waarbij we ook de ouders betrekken. We benoemen precies welk gedrag we niet meer willen zien en vragen het kind een oplossing te bedenken om dat te bereiken. Het ene zegt: 'Ik ga het gewoon niet meer doen', het andere maakt een mooie kleurplaat voor de gepeste."

Versterken

De aanpak heeft zijn vruchten afgeworpen, want de leiding hoeft vrijwel geen corrigerende gesprekken meer te voeren. Belangrijk voor de effectiviteit is het om omstanders te betrekken, weten Jacqueline en Annika nu. De laatste: "Voorheen richtten we ons alleen op de gepeste en de pester. Nu betrekken we de hele groep erbij, ook al hebben die er niet zoveel mee te maken gehad." Jacqueline: "Dat is kenmerkend voor de KiVa-methode. Als omstanders stop zeggen, doet de gepeste zelf dat ook sneller. Het versterkt hem of haar en geeft minder het gevoel dat je er helemaal alleen voor staat."

THEMA:

PESTEN

FOTO: SAKÉ RIJPKEMA

DOOR: ANJA GELDERMANS

Joke Kamstra, docent aan Hogeschool Windesheim

'Samen een omgeving creëren waarin positief gedrag wordt versterkt'

Veel scholen kampen met ongewenst gedrag van leerlingen. En kiezen dan voor meer regels. Schoolwide Positive Behavior Support (PBS) gaat juist uit van het bevorderen en ontwikkelen van positief gedrag, vertelt Joke Kamstra. Zij werkt samen met Altra om PBS te introduceren. "Kinderen voelen zich veiliger en ontwikkelen sociaal vaardig gedrag. Tegelijkertijd nemen hun leerprestaties toe."

"PBS is een uit de Verenigde Staten afkomstige aanpak, die gericht is op het creëren van een omgeving die het leren bevordert en gedragsproblemen voorkomt. Als je als leerkracht of school investeert in jezelf, gaat de kwaliteit van het onderwijs omhoog. PBS gaat ervan uit dat je samen verantwoordelijk bent voor de kwaliteit van het onderwijs. Een integrale benadering, die ervoor zorgt dat de school goed is voor alle kinderen, maar ook voor ouders, docenten en ketenpartners." "De methode werkt als volgt: samen met de school, ouders en leerlingen formuleren we drie of vier kernwaarden, waaraan iedereen zich committeert. Vaak zijn dat waarden als veilig, verantwoordelijk en respectvol. Op basis van de waarden komen we tot afspraken (gedragsverwachtingen). Die gaan we vervolgens samen 'waarmaken'. De school is daarmee een werkplaats waar je kunt leren om dat gezamenlijk voor elkaar te krijgen."

Worstelen

"Bij een van de eerste scholen waar ik aan de slag ging met PBS, hanteerde het team vooral regels over alles wat niet mocht. De school worstelde met het gedrag van de leerlingen op de trap en bij het naar binnen en buiten gaan. De kinderen duwden elkaar, schreeuwden en er heerste een onrustige sfeer. Het team koos voor de waarden veilig en verantwoordelijk en ging samen met de leerlingen kijken hoe ze het voor iedereen veiliger konden maken op school. De kinderen kozen voor pijlen op de trap, praten met je 'binnenstem' en rustig lopen. Vervolgens werd daarmee geoefend en gekeken of het echt lukte."

Dikke duimen

"PBS gaat uit van belonen in plaats van straffen. Dat betekent dat iedereen op een positieve manier op elkaar reageert. Daarbij hoort onder andere dat je licht verstordend gedrag negeert en consequent ander gedrag beloont. Voor 85 procent van de leerlingen werkt dit binnen enkele weken, 10 procent van de kinderen heeft meer tijd nodig en 5 procent van de leerlingen heeft specifieke ondersteuning nodig om binnen de grenzen te blijven." "Daarnaast wordt ingezet op betere leerprestaties. Op de eerdergenoemde school verdienen de kinderen nu 'dikke duimen' als ze goed en zelfstandig aan het werk zijn. We hebben hen uitgelegd dat er verschillende niveaus zijn waarop leerlingen kunnen functioneren. Die variëren van niveau 0, waarbij de leerlingen als kuikentjes achter de moedereend – de leerkracht – aanlopen, tot niveau 4, waarbij leerlingen op middelbareschoolniveau werken en ze zichzelf sturen. Als leerlingen op niveau 2 of 3 presteren krijgen ze een duim. Leerlingen brengen zelf in kaart hoever ze zijn en stellen zelf en ook als groep doelen vast. Ook wordt telkens met ze besproken hoe ze nog beter kunnen functioneren. Bij 10 duimen krijgen de leerlingen 10 minuten vrije tijd. Dit systeem zorgde ervoor dat de kinderen hun inzet en werkhouding veranderden. Er kwam opeens veel werktijd bij, de school veranderde in een werkplaats."

Inslipen

"Het duurt natuurlijk wel even voordat dit nieuwe gedrag is ingesleten. De implementatie van PBS, dat evidence based is, duurt zo'n 3 tot 5 jaar. Mijn ervaring is dat scholen vaak al veel doen om de sfeer en de werkhouding van leerlingen te verbeteren. Soms zelfs veel te veel. Maar veel interventies duren te kort of zijn te fragmentarisch om te slagen. PBS kan soms best confronterend zijn. Je moet als docent bijvoorbeeld kunnen toegeven dat het eigenlijk helemaal niet zo lekker gaat in je klas. Met deze integrale methode maak je als school echt een kwaliteitsslag. Niet door meer te doen, maar door het anders te doen."

PBS wordt in Amsterdam aangeboden door Altra en de Bascule.

DE CLIENT

Sander de Vink, leerkracht van groep 3 van basisschool De Meander in Amersfoort.

DOOR: ANJA GELDERMANS

'Na een paar maanden herkende je de klas niet meer terug'

"In de hogere groepen op onze school was vaak sprake van ongewenst gedrag. Er ging veel energie van de leerkrachten zitten in het oplossen van conflicten, zowel binnen als buiten de school. Dan kun je denken aan pesterijen, onverantwoordelijk omgaan met spullen en onbeleefd gedrag. De aandacht ging meer daar naartoe, dan naar het schoolwerk. De balans was zoek. We waren constant bezig met genezen in plaats van voorkomen. Dat moest anders."

"We hebben vervolgens een inventarisatie gemaakt: wat zien we als gepast en ongepast gedrag? En hoe kunnen we dat gepast gedrag bereiken? Joke Kamstra coachte onze school al op handelingsgericht werken en we vroegen haar of ze ons ook bij dit proces kon begeleiden. Ze vertelde ons over positive behavior support (PBS), een schoolbrede aanpak gericht op het bevorderen van positief gedrag binnen school. Deze methode is gericht op preventie van ongewenst gedrag, maar leert kinderen ook doelen stellen en zelfstandig werken. Het gaat om het bevorderen en belonen van positief gedrag. Geen regels meer, maar gezamenlijk geformuleerde verwachtingen."

"Ik gaf in die periode les in een moeilijke groep 8. In deze groep zaten twee jongens die volledig de dienst uitmaakten. Andere leerlingen moesten doen wat zij wilden, anders had je echt een probleem. Het was onrustig, onveilig, de leerprestaties waren onder de maat. Het was een

hardnekkig probleem, dat al enkele jaren speelde in deze groep. Ik zat met de handen in het haar."

"Na de start met PBS zijn we als eerste begonnen met het houden van oudergesprekken waarbij het kind aanwezig was. Hierin vertelde ik hen hoe de leerling er nu voor stond en wat hij zou kunnen bereiken als hij er hard aan zou trekken. Dat betekende wel een radicaal andere werkhouding. Alle kinderen, ook de twee jongens, kozen voor een betere toekomst. Dat was het begin van een ommekeer. Na een paar maanden herkende je de klas niet meer terug. De invloed van de jongens verdween. Daarentegen werd Kees hun voorbeeld: een rustige jongen die hard werkte en altijd vriendelijk was."

"Ik werk nu heel anders met de kinderen. Ik bespreek met leerlingen hun scores en vraag hoe zij denken deze te kunnen verbeteren. Ze stellen zichzelf doelen, helpen elkaar, geven elkaar complimenten en betrekken elkaar bij hun spel."

"De sfeer is in de gehele school verbeterd. Mensen van buitenaf geven aan dat er rust heerst op school. Kinderen praten rustig, rennen niet meer door de gangen. Leerlingen geven aan dat ze het prettiger vinden op school en voelen zich meer gezien. Ik wil nooit meer wat anders. PBS maakt mij als mens ook fijner."